

HOPP

Nr 2 sommar 2024

TEMA

En värld med andra värden

Svenska
kyrkan

Uppsala

Matilda Helg

När Herren Gud gjorde jord och himmel, när ingen buske fanns på marken och ingen ört hade spirat, eftersom Herren Gud inte hade låtit något regn falla på jorden och ingen människa fanns som kunde odla den – men ett flöde vällde fram ur jorden och vattnade marken – då formade Herren Gud människan av jord från marken och blåste in liv genom hennes näsborrar, så att hon blev en levande varelse. (1 Mos 2:4b-7)

DET HÄR NUMRET handlar på olika sätt om hur vi som människor ska leva i en hållbar relation till naturen. Vi kommer inte undan att vi påverkar vår omgivande miljö och andra levande varelser. När vi ser konsekvenserna av mänsklighetens framfart på jorden kan vi ibland börja fundera på vilken nytta vi egentligen gör.

Jag återvänder ofta till ovanstående bibelberättelse. Den beskriver så fint människans uppgift som medarbetare i skapelsen. Hon har en uppgift i att odla marken. Den uppgiften kan vi tolka bokstavligt, som i reportaget om odling i stadsmiljö på Campus Garden och som en del av det immateriella kulturarvet i reportaget om gammaldags odling. I de sammanhangen bidrar vi människor till att odla jorden så att vi samarbetar och samverkar med den skapelse vi är en del av.

Men jag tänker mig också att vi kan odla marken i Guds skapelse i bildlig mening genom att bidra till att människor i vår närhet får växtkraft och blomstrar. Det handlar om att på de sätt vi kan, i de sammanhang vi står, vara medarbetare för det godas framväxt – vi skapar en värld med andra värden. Eftersom vi är olika och lever i olika sammanhang kan det se ut på många olika sätt. Var och en får hitta sin väg.

Hur vi än lever kommer vi att påverka både människor och natur. Ibland tar vi mer än vi ger, ibland får vi vara med och bidra och ge. Det är så det är att vara människa på jorden. Vi är en del av hela den skapelse som kommer ur Guds hand, ”där Gud såg att allt som han hade gjort var mycket gott”. (1 Mos 1:31)

Med önskan om Guds rika välsignelse och en fin sommar! +

Matilda, domprost

Text och foto Henrik Viberg

Vänskar

Bärbuskar, fruktträd, frösådder och sparrisbäddar som ser ut som en fyraårigs teckningar möter den som kliver in i den trädgård som Uppsala Campus Garden driver sedan 2021. Här träffas studenter, forskare och andra intresserade för att umgås, lära av varandra och inspireras till ett hållbart sätt att odla. Möt Otilia, Ellie och Anna som vet hur det funkar.

Hopp ges ut med 4 nummer per år och distribueras till alla hushåll i Uppsala pastorat

Ansvarig utgivare Matilda Helg **Redaktör** Ulrika Nordström

Redaktion för detta nummer Lars-Erik Elebjörk Lina Svensk Dag Tuvelius Henrik Viberg

Kontakt uppsala.hopp@svenskakyrkan.se 018-430 35 00

Tidningen Hopp finns på svenskakyrkan.se/uppsala/hopp

Form Lars-Erik Elebjörk **Tryck** Wikströms Tryckeri

Upplaga 87 000 ex **Distribution** Svensk Direktreklam

DEN HÄR TRYCKSAKEN ÄR KLIMATKOMPENSERAD HELA VÄGEN FRÅN TRYCK TILL DISTRIBUTION AV SVENSK DIREKTREKLAM.

HOPP

o och växtkraft

ett par kvarter ner längs Villavägen söder om Botaniska trädgården kan det hända att den som promenerar förbi lägger märke till en stor villaträdgård som inte riktigt ser ut som de övriga i området. Stannar man till så får man syn på skylten som satts upp intill trottoaren: *Here emerges our urban community garden*. Det handlar om ett stadsträdgårdsprojekt som varit i gång i drygt fyra år. Nu letar vi oss in längs med träflisgångarna och hälsas välkomna av Otilia Björndahl João och Ellie Anastasiadi som är i färd med att göra i ordning för lördagens trädgårdsträff.

Berätta, vad är Uppsala Campus Garden för något?

– Jag och en annan student, Sagnik Sinha Roy, fick idén till trädgården 2020 och sökte medel från Universitetet. 2021 hade vi fått hjälp med finansieringen och kunde börja bjuda in folk online för att starta själva projektet, samla in synpunkter och planera trädgården. I april 2021 kunde det praktiska arbetet på plats sätta i gång. Det är Akademiska Hus som bidrar med den tomtmark där vi anlagt trädgården, berättar Otilia och visar en medhavd karta över hur området ser ut idag.

Även om arbetet med Campus Garden under sina första år huse-

rat under såväl Geocentrums Klimatledarskapsnod som universitetets miljöavdelning så är projektet inte tänkt som en angelägenhet för enbart studenter och forskare. Nu drivs det som en ideell förening och alla är välkomna att vara med.

– Det här är ett ställe där vi kan träffas, arbeta utomhus tillsammans och lära av varandra. Det är också väldigt bra att ha en plats att återvända till från år till år, säger Ellie.

– Vi umgås och delar på både ansvaret och skörden. Från början var vår vision att skapa en plats

Inne håll

Efter avskedet 6

Experimentell odling 10

Från kommunikation till kommunion 12

Hotat kulturarv 15

Djurens plats i skapelsen 16

Gästkrönika:
Eva-Lotta Hultén 20

Vi saknar ord 21

Aktuellt 22

där folk kan få praktisk erfarenhet av att odla egen mat och lära sig mer om hur det går till. Första året hade vi deltagare här som till exempel häpnade över hur många potatisar man kan skörda av att bara sätta en potatis i jorden, instämmer Otilia.

Anna Knutes, psykologistudent mitt uppe i sin masteruppsats, ansluter och vi börjar prata om det hållbarhetsperspektiv som skylten borta vid trottoaren formulerar i några meningar och som är grundläggande för idén med Campus Garden.

Hur arbetar ni i praktiken med hållbarhet här?

– Vi försöker skaffa det material som behövs lokalt. Det träflis vi använder är restmaterial från en arborist här i Uppsala. Jorden kommer dels från Uppsala kyrkogårdar, dels från ett lokalt företag, och takpannorna runt odlingsbäddarna är också rester som vi fått från ett takbygge i stan, säger Otilia.

– Allt som rensas bort komposteras och vi använder det sedan i odlingsarna, berättar Ellie.

– Vår metod bygger på permakultur, det vill säga att vi låter oss inspireras av naturen i hur vi odlar. Vi iakttar vad som redan händer i ekosystemet på den här marken och hur vi sedan kan skapa våra odlingar utan att störa mer än nödvändigt, säger Otilia och fortsätter:

– En del av trädgården är en så kallad skogsträdgård där vi har fruktträd och perenna grönsaker. Det finns många sätt att arbeta i symbios med naturen. Vi vill uppmuntra deltagarna att upptäcka vilka fleråriga grödor som går att äta utöver de ettåriga grönsaker vi sätter varje år.

– Vi vill använda naturens egna metoder. Det kan handla om att förhindra ogrästtillväxt genom att täcka marken på ett sätt som liknar det som sker naturligt i skogen, eller om att inte vända på jordbäddarna utan i stället mata det existerande mikrolivet, säger Anna.

När Campus Garden startade studerade Otilia sociologi och hennes kompanjon studerade hållbar utveckling. Deras respektive utgångspunkter bidrog till vad som har blivit trädgårdens identitet. Att odla tillsammans innebär dels ett fint sätt att mötas, umgås och arbeta, dels en möjlighet att göra skillnad.

Den sociala hållbarheten är kanske lika viktig som den ekologiska?

– Det här ska vara en plats där vi främjar ekologisk hållbarhet, men det går inte att uppnå om vi inte samtidigt skapar ett sammanhang där folk trivs. Vi startade ju mitt under pandemin när många hade ett starkt behov av att komma ut och träffa andra människor och det har visat sig vara lätt att bonda med varandra här, konstaterar Ellie.

– Om man inte känner sig supersocial är det helt okej att bara vara här, arbeta i trädgården och ändå få känna att man hör till en gemenskap. Det går bra att komma som man är, säger Anna.

Ellie och Otilia

Anna

Oftast kan det vara ett tjugotal människor verksamma i trädgården vid träffarna. Folk kommer och går och tar med sig inspiration och idéer hem för att prova på egen odling. Ellie, som växt upp i Aten, intygar att det funkade för henne.

– För den som inte har några förkunskaper är det här en bra startpunkt. Jag menar, Atens befolkning är ungefär lika stor som Stockholms, men på en tredjedel av markytan. Där är glest med plats för att lära sig odla permakulturrellt!

– Deltagarna får ofta med sig frösådder hem i början av säsongen som de sedan driver upp på sin balkong, sin fönsterbräda eller på gården där de bor. När det är dags planterar vi ut plantorna här och skördar så småningom tillsammans. Det är ett bra sätt att få följa hela odlingsprocessen, menar Otilia.

Jag föreställer mig att det också kan vara bra rent allmänt för ens välbefinnande och hälsa att ägna sig åt att gräva i jorden?

– Ja, absolut. Som forskare i matematik håller jag och mina kollegor till på våra kontor hela dagarna och jag skulle tro att jag har lördagarna här ute att tacka för ungefär 80 procent av min mentala hälsa. Det är dessutom jätteviktigt att odlandet känns bra och är roligt om det ska gå att göra det till en vana och en livsstil, skrattar Ellie.

– En annan styrka med att ha en sådan här gemenskap kring odlandet är att du aldrig är ensam och att allt inte är beroende av dig som individ, säger Otilia. Inget här står och faller med den enskilde, det finns alltid flera till hands som kan ställa upp.

Det har blivit dags att ta sig an själva odlingarna och möta de deltagare som börjar ansluta. Just idag är det något färre än vanligt som dyker upp vid starttiden klockan 14 ("Många är nog nere i centrum och demonstrerar", gissar Otilia) men det pratas och skämtas snart glatt mellan buskar och över

bordet med frösådd. Mest på engelska, eftersom det är det gemensamma språk de flesta kan samtala på. Någon är med för första gången efter att till slut "tvingat" ge med sig för att Ellie tjatade så mycket på mig" och någon annan förundras över hur sommaren slagit till så tidigt i det förmodat kalla Sverige. Borta vid sparrislandet konstaterar Otilia och Anna att de har att göra med en grönsak som inte imponerar så värst när den är på väg upp genom jordbädden:

– I det här stadiet ser de mest ut som en fyraårings streckteckningar, skrattar Otilia med ett visst medlidande i rösten och pekar på de ensamt svajande skotten.

Gissningsvis växer sparrisens precis som resten av grödorna snart till sig, väl omhändertagen av de glatt samtalande odlarna i den gassande solen. ☀

Urban odling som håller

Uppsala Campus Garden

Aktiviteterna på plats brukar vara igång från april till en stor skördefest i september och några veckor in på senhösten men det händer att föreningen träffas även under vintern i samband med aktiviteter som föreläsningar, workshops och adventsfika. Läs mer på facebook.com/UUCampusGarden

Så sköter kremeringen

Text Henrik Viberg
Foto Patrik Lundin

Förr eller senare kommer vi alla att bära med oss erfarenheter av begravningsgudstjänster eller ceremonier och av att ta ett sista farväl av någon som stått oss nära. Men vad händer i praktiken efter att vi sagt adjö och klockorna ringt ut? Kanske vet du redan att de allra flesta som begravs i Sverige kremeras, men hur går det egentligen till?

Mitt uppe på Berthåga kyrkogård ligger den mäktiga byggnad i rött tegel och granit som rymmer två begravningskapell och dessutom något annat, inte lika synligt men med en verksamhet som pågår så gott som varje dag året om: Krematoriet. Här har vi stämt möte med Peter Berglund, kyrkogårdschef, som ska visa oss hur det går till på den plats där drygt 80 procent av Uppsalas avlidna omhändertas inför sin sista vila.

Nästa år är det sextio år sedan kyrkogården, kapellen och krematoriet togs i bruk. Peter inleder med att berätta om det beslut som nyligen fattades: det är dags att sörja för framtiden och en större utbyggnad är under planering. Krematoriet ska växa och moderniseras för att täcka de behov som Uppsala kyrkogårdar har att räkna med i sitt uppdrag under de närmaste decennierna. Till grund för projektet ligger prognoser som sträcker sig fram till 2070.

För det är ju så att vi förr eller senare kommer i kontakt med döden och de existentiella och praktiska frågor som följer med att någon lämnar oss. De flesta har eller kommer att få erfarenhet av att ta farväl av en närstående, ofta i en begravningsgudstjänst eller ceremoni, i kyrkor eller begravningskapell. Men efter avskedet, vad händer egentligen då?

Kapell för avsked

Vår vandring börjar i det större kapell som har namn efter S:t Erik och rymmer 150 platser i ett rum med vackert ljusintag både utifrån och via målade glasfönster.

– Det kan bli ett fantastiskt ljusspel på väggen beroende lite på hur solen står, säger Peter.

Vi går genom väntsalarna som båda vetter mot en fridfull och klosterliknande innergård som bara nås från husets inre. Vid vårt besök blommar magnolian för fullt med stora blomklasar som lyser i solen. Stefanskapellet i byggnadens motsatta ände är det rum som i praktiken används oftast, vanligen vid begravingar i mindre skala och vid visningar för de närmast anhöriga.

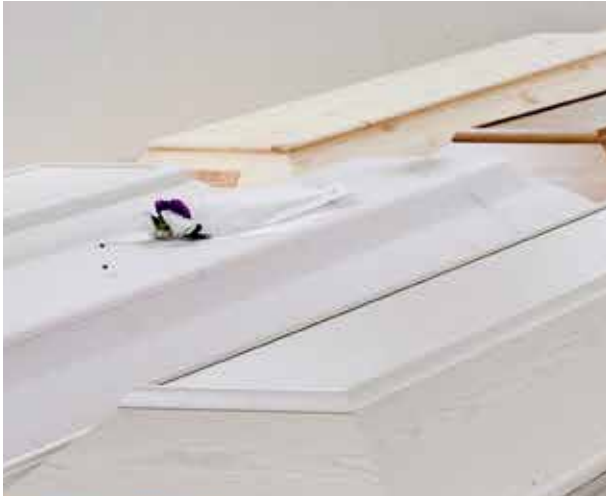
– Mindre begravningsällskap vill sällan ha en stor lokal eftersom den lätt kan upplevas som ödlig, konstaterar Peter och leder oss vidare genom kranshallen, där begravningsbyråerna lämnar av kransar och blomsterarrangemang, och därefter en trappa ner där vi hamnar utanför det första bisättningsrummet. Här har blomsterhandlare en plats att dekorera kistorna inför själva begravningen.

Första bisättningsrummet

I bisättningsrummet är temperaturen sval och vi står omgivna av oklädda kistor, några prydda av handbuketter, med de avlidna som ska vidare till sina respektive begravningsceremonier. Peter kommenterar kort några av kistmodellerna, bland annat en enklare variant som innebär att bårtäcket får ett särskilt fint fall när kistan står på plats i kapellet.

Andra bisättningsrummet

I det andra bisättningsrummet står de kistor som efter förrättad begravningsceremoni väntar på kremering. Här och där ser vi medskickade hälsningar och föremål från anhöriga: en blomma, ett Mariekex, en teckning, ett brev eller handskrivna meddelanden direkt på kistornas träsidor och lock. Det känns starkt att på denna plats se de enkla uttrycken och Peter berättar att nästan allt får följa med den döde bortom jordelivet:

– Blommor kan vi inte skicka in i kremeringsugnarna, men sådana här mindre föremål med starkt personlig prägel låter vi alltid vara med på resan.

Insättningsrummet

Kylan i bisättningsrummen kontrasterar starkt mot värmen som slår emot oss i insättningsrummet. Här står två kistor framför de båda ugnarna, färdiga för insättning. En kremation tar mellan en och en och en halv timme och Peter beräknar att det sker omkring fem, sex kremationer per ugn och dag.

Kanske är det fler än vi som, påverkade av film eller tv, föreställt sig att ett slags rullande band ska leda in i kremeringsugnen, men så går det inte till. I stället används ett mindre fordon av gaffeltrucktyp för att snabbt och säkert placera kistan i ugnen.

– Det ska vara minst 750 grader i ugnen innan vi sätter in kistan, men det får heller inte ta eld för snabbt så att vi får ut brandrök i lokalen, säger Peter.

Kistinsättning

Det är dags för insättandet. Två av de anställda har kollat att temperaturen i ugnarna ligger på rätt nivå och kommer upp för att sköta proceduren.

– Man är alltid två vid en insättning, en som manövrerar kistan och en som sköter öppnandet av förluckan och den inre luckan, förklarar Peter medan hans två medarbetare intar sina platser.

Det hela tar bara några sekunder men värmestrålningen som strömmar ut från ugnarna är påtaglig. Träröksdoften som dröjer sig kvar i luften några minuter kommer enbart från det ögonblick strax innan luckorna stängdes då träet i den insatta kistan kom i kontakt med ugnsvärmen. En halvtrappa ner på andra sidan ugnarna går det att se det starka ljuset från själva branden genom en mycket liten och cirkelrund ventil (se sidan 6). Fyra anställda bevakar hur kremeringen fortskrider. När det behövs kan de även hålla koll på vad som händer från andra delar av anläggningen via surfplattor.

Omhändertagande av askan

När kistan brunnit färdigt rakas den kvarvarande askan ut ur ugnen och får svalna i sitt kärl. Därefter placeras den i askkvarnen. Här sorteras metalldelar ut, dels skrot från själva kistan men även metalldelar från kroppen. Dessa hamnar i särskilda kärl som förseglas och skickas till återvinning.

– Återvinningen är en relativt ny företeelse som har kommit under de två senaste decennierna, enligt Peter. Tidigare grävdes det utsorterade materialet ner på kyrkogårdarna.

Urnkammaren

Vårt sista stopp är urnkammaren, ett ganska litet rum med hyllsystem som rymmer väl skyddade och paketerade urnor som ska urnsättas i gravar eller minneslundar. Materialen och formerna varierar och här finns även hemtillverkade kärl. På en särskild hylla står de paket med aska som ska skickas vidare för gravsättning i minneslund på annan ort.

En del i att säkra hanteringen av urnorna är de kremationsbrickor som vi nyss sett i anslutning till ugnen i en metallhållare strax över luckan där askan rakades ut. Varje bricka är vit och har en stämpel samt ett nummer som följer med hela vägen till själva gravsättningen. Det kan ske på olika sätt. Handlar det om en enskild grav läggs brickan i själva urnan och blir kvar där, men om det rör sig om anonymt gravskick i minneslund förstörs brickan eftersom den exakta placeringen i lunden inte

ska kunna identifieras i efterhand. Systemet har använts under hela krematoriets historia, berättar Frank, en av medarbetarna som vi träffar i urnkammaren. Precis som sina kollegor utför han hela tiden sina uppgifter med metodiskt lugn. Peter kommenterar:

– Det här är ett arbete som man måste ta på stort allvar. Samtidigt är det nödvändigt att vänja sig vid miljön här och allvaret består inte i att man går och känner sig sorgsen å någons vägnar. Det viktigaste är att vi utför arbetet noggrant och i lugnt tempo. Allt ska utföras med sådan omsorg och värdighet som efterlevande och andra kan förvänta sig. +

Mer om krematoriet och Berthåga kyrkogård

svenskakyrkan.se/uppsalakyrkogardar/berthaga-kyrkogard

Kyrkogårdschefen svarar och förklarar

Har du också undrat?

Hur är det med smittorisker?

Den som arbetar på krematorium utsätter sig inte för högre smittorisk än andra yrkesgrupper. När en människa dör avstannar såväl andning som alla andra processer i kroppen och det gäller också när någon som har en smittsam sjukdom avlider. Smittorisken på krematoriet är inte högre än någon annanstans där människor möts i vardagen.

Eld utan rök?

Rökgaserna från kreationen går via en efterbrännkammare vidare genom rökgångar under anläggningens golv till en avkylnings- och reningsprocess via filter med aktivt kol. Röken renas från bland annat damm, askstoft och kvicksilver och hettas åter upp till en temperatur på 400 grader för att kondens inte ska uppstå i skorstenen. De rökgaser som når ut i luften har en tillräckligt hög temperatur för att den ingående vattenångan i allmänhet inte syns.

Vad händer med guld och andra metaller?

I askkvarnen sorteras metallrester ut automatiskt och hamnar i särskilda kärl som förseglas och skickas till återvinning. Bland resterna finns en del värdefullare metaller, bland annat guld och vissa ortopediska implantat, och det ekonomiska överskottet från återvinningen ska enligt begravningslagen tillfalla Allmänna arvsfonden. +

Gammal dags odling

Text Mårten Löfgren

Foto Patrik Lundin

Det doftar rejäl försommar i byn Skölsta när Hopp ger sig ut dit landsbygden tar vid bortom E4:an. Från byn ser man Vaksalas högresta kyrktorn mot slättens horisont. I Skölsta bor lantbrukaren Kjell Danielsson på sin gård.

Den nyutslagna häggen breder ut sig generöst vid gårdstunet. Här råder lantlig frid trots att vi befinner oss bara några minuter bort med bil från Årsta och Gränby. Kjell är andra generationens lantbrukare på sin gård utanför Uppsala. Nyligen sålde han kreaturen men som 72-åring brukar han fortfarande åkermarken. Kjells ägor ligger i gammal kulturbygd. Långhundraleden gick här, vikingatidens vattenväg till Gamla Uppsala.

På två jordplättar strax intill Kjell Danielssons gårdstun pågår ett experiment sedan fem år. Jorden brukas enligt gamla metoder där den ena jordplätten ligger i träda ena året och den andra plätten brukas och bär säd andra året. Till sin hjälp har Kjell numera pensionerade lantbrukaren och tidigare prästgårdsarrendatorn Carl-Birger Sveidqvist, som även är initiativtagare till projektet. Vaksala hembygdsförening är också med i projektet och föreningens medlemmar hjälper till vid skörden. Allt började på 80-talet i samband med en studiecirkel ledd av etnologen Wolter Ehn, son till tidigare kyrkoherden Oskar Ehn i Vaksala.

Får i stället för eld

– Det är skillnad som mellan natt och dag, det påminner om svedjebruk. Finessen med svedjebruk är att man massakrerar allt, berättar Carl-Birger Sveidqvist.

Svedjebruk innebär att ett skogsområde bränns för att tillfälligt användas för sädesodling och bete. Även i Uppland har det i äldre tid bedrivits svedjebruk.

– Om man är snabb efter branden och kastar på lite utsäde, då kan det växa direkt. Det gäller att nyttoväxten, i det här fallet säden, har ett försprång, säger Carl-Birger, och Kjell fyller i:

– Istället för elden använder vi får i vårt system. Efter skörden och när ena åkermarken ligger i träda betar fåren. Vi har försökt kopiera det som man gjorde i gamla tider.

Fårens betydelse var glömd, menar Carl-Birger. Magra djur gick på det magra trädesbetet. Man har tidigare trott att man hade djuren där för att de skulle överleva.

– Men fåren hjälpte i själva verket till med ogräsbekämpning. Förut hade vi nötkreatur och de kunde äta vad de hade lust med. Kossorna fungerade inte den gången som ogräsbekämpare, säger Kjell.

Marken bearbetas med hjälp av ålderdomliga metoder där trästocken är det viktigaste redskapet, en slags årder.

Digert detektivarbete

Vad är då fördelen med det här växeljordbruket?

– Det är ingen fördel alls, svarar Carl-Birger och Kjell nickar och instämmer:

– Det beror ju på vad man är ute efter. Om man är ute efter avkastning då är det inte speciellt lönsamt. Vi gör det för att bevara kunskapen.

Trots allt visar det sig att det finns en klar fördel med projektet och det är sädesorten som man odlar. Den äldre rågsorten är bra ur ekologisk synvinkel eftersom de moderna sorterna inte kan konkurrera med ogräs. De moderna sädeslagen växer i besprutade miljöer medan den äldre rågen är mer konkurrenskraftig.

Sedan projektet *Gammaldags odling* startade 1984 på Carl-Birgers arrendatorsjord i Brillinge har man använt sig av olika sädeslag. Tidigare år har projektet odlat en äldre havrevariant roslagshavre. Men nu har man bytt sädeslag.

– Förr odlade man mer råg än havre. Då ska vi ha råg i stället. Däremot fick vi inte tag på svart råg, säger Carl-Birger.

Efter ett digert detektivarbete lyckades Carl-Birger få tag i 6,4 kilo råg som räckte till åkertegen på Kjells ägor.

– Den växer, breder ut sig och tar plats, säger Carl-Birger. Även om den äldre rågen har en mindre kärna och därför ger mindre avkastning. Den är bra mycket längre på strå.

De nya sädesorterna vi har idag har mycket bättre odlingssäkerhet. Förr i tiden var det nödår ibland och då blev det ingen skörd alls. 1844 var halva Upplandsbefolkningen på väg att svälta ihjäl och fiskarna fick komma in med strömming från Gräsö för att mätta Uppsalaborna. De moderna sädesorterna ger dessutom tio gånger högre avkastning.

– Sådde man ett korn fick man kanske fyra tillbaka. Sen skulle man ha ett korn för att så nästa år och ett korn gick till att betala skatten. Det blev inte mycket kvar till den egna försörjningen, berättar Carl Birger.

Immateriellt kulturarv

Projektet *Gammaldags odling* i Vaksala aktualiserar frågor om hållbarhet men det handlar också om att bevara kunskaper över generationerna, alltså är det ett immateriellt kulturarv. Ett kulturarv som hör ihop med Uppland och med Uppsala. Immateriellt kulturarv är kulturarvet som inte går att fysiskt ta på och som lever och överförs mellan människor. Det inkluderar traditioner, färdigheter relaterade till hand och kropp, erfarenheter och kreativa uttrycksätt. +

Bilderna

Övre: Kjell till vänster och Carl-Birger till höger i rågäckern som ännu inte blivit speciellt hög.

Nedre från vänster: Carl-Birger och Kjell vid årdern, en så kallad träplog, som används vid plöjningen. Åker som i år ligger i träda. Rågax.

Ana Maria, kyrkvaktmästare

I Svenska kyrkan Uppsala jobbar 24 kyrkvaktmästare – en yrkesgrupp som är avgörande för att det dagliga praktiska arbetet i kyrkorna ska gå runt. Ana Maria López har jobbat som vaktmästare i olika kyrkor i Uppsala sedan 1996. Hon är anställd av Vindhemskyrkan i Luthagen, men jobbar för dagen i Sankt Pers kyrka.

Vad gör du just nu?

– Idag är det begravning i Sankt Per klockan två, så jag är här från tidig morgon för att ta emot blommor, ställa i ordning pallarna för kistan, hissa flaggan, ta hand om ljudsystemet, ringa i klockorna, ta emot folk, och så vidare.

Vad är roligast med ditt jobb?

– Det är att träffa församlingen. Som vaktmästare får man en väldigt speciell relation till församlingen – det är vi som tar emot dem när de kommer till kyrkan, som hämtar kaffe, hjälper dem hitta i psalmböckerna. Men det är också underbart att jobba med konserter.

När är jobbet som mest utmanande?

– När det är väldigt mycket folk i kyrkan på en och samma gång. I Vindhemskyrkan har vi en förskola och då kan det ibland vara 24 barn där samtidigt som vi har 150 begravningsbesökare. Vi hanterar det, men det kan vara lite svårt.

Jaha, du jobbar för kyrkan, då är du präst?

Inom Svenska kyrkan finns en stor mängd olika yrkesroller, uppdrag och områden. Allt från kommunikation till communion. Från budget till barnverksamhet. Listan kan göras lång och här får du möta några av de som jobbar i Uppsala pastorat.

Väl mött nästa gång vi ses eller har kontakt!

Text och foto Lina Svensk och Lars-Erik Elebjörk

Foto Privat

Förtroendevalda

Du som är medlem i Svenska kyrkan har varit med och valt att lägga ditt förtroende hos de nästan 100 förtroendevalda i Uppsala pastorat. De representerar dig i flera olika instanser, däribland kyrkofullmäktige (pastoratets högst beslutande organ) och församlingsråden och fattar bland annat beslut om årsbudget och kyrkoavgift. Dessutom följer de ibland med på olika representationsuppdrag tillsammans med personer från kyrkor och församlingar, som på bilden, där en delegation från Gamla Uppsala församlingsråd är på besök hos en vänförsamling i Estland.

Maths, inköpsansvarig

På pastoratets kansli finns många olika enheter och funktioner. Bland annat har Maths Eriksson sitt kontor här som inköpsansvarig. I Svenska kyrkan Uppsala finns en hållbarhetsgrupp där Maths i sin yrkesroll är en av representanterna; mål sätts upp och kedjan från tillverkning, transport, användning till återbruk beaktas i gruppens arbete.

Vad jobbar du med just nu?

– Jag avslutar de påbörjade avtalen inför sommaresemestern. Under maj är det även mycket inköp till lägerverksamheter.

Vad är roligast med ditt jobb?

– Det roligaste är att det finns många delar att kontinuerligt förbättra och förändra för att effektivisera inköpsprocessen i pastoratet samt det positiva samarbetet med interna och externa kontakter.

När är jobbet som mest utmanande?

– En stor utmaning är att minska antalet leverantörer som vi använder oss av i pastoratet och att använda oss av leverantörer som skrivit under Svenska kyrkans uppförandekod för leverantörer.

Emma, glasmålningskonservator

Sveriges enda ateljé för konservering av glasmålningar ligger intill Uppsala domkyrka. I första hand arbetar de med domkyrkans fönster, men de tar även emot externa uppdrag. I ateljén finns fyra glasmålningskonservatorer, däribland Emma Karlsson Björksund.

Vad jobbar du med just nu?

– Vi jobbar med faderns fönster i Uppsala domkyrka, med fokus på återmontering. Vi har rengjort och lagat glaset och bytt ut trasigt bly. Fönstret är från andra halvan av 1800-talet och sitter ovanför huvudingången.

Vad är roligast med ditt jobb?

– Att det är så praktiskt. Man får jobba mycket med händerna.

När är jobbet som mest utmanande?

– Det är nog att arbetet går ut på att konservera något som både är kulturarv och bruksföremål. Man behöver bevara samtidigt som man måste tänka på att det faktiskt är fungerande fönster.

39 barnskötare/pedagoger

20 diakoner

2 kyrkoskrivare

1 arkivarie

IT-tekniker

Även kyrkan, en på många sätt traditionell och manuell organisation, förlitar sig förstås mycket på teknik. Medarbetarna ska ha datorer och mobiler, åtkomst till IT-tjänster, mjukvaror, servrar och system och det är där IT-teknikerna kommer in i bilden. Två till antalet är de i Uppsala pastorat, som server, agerar support och ser till att alla system rullar på som de ska.

Foto Nikita Katsевич /Unsplash

22 kyrkomusiker

Hannes, präst

Självklart jobbar det även präster i kyrkan. Hannes Huusko är en av 25 i Uppsala pastorat och arbetar i S:t Pers kyrka på Kvarngärdet. Söndagens gudstjänst är det vi kopplar till prästens uppdrag men det händer olika saker hela veckan.

Hannes, vad gör du nu?

– Just nu skriver jag en betraktelse till en andakt som jag och min musikerkollega leder på ett äldreboende om en liten stund. Samtidigt planeras höstens gudstjänstschema och en biblisk trädgård som ska anläggas i S:t Pers trädgård. Det är alltid många bollar i luften!

Vad är roligast med ditt jobb?

– Jag tycker att det roligaste är att få vara kyrka tillsammans, och det är vi på så många olika sätt! När vi firar gudstjänst och när vi fikar på öppna förskolan. När vi möts i glädje och sorg och när vi tillsammans lägger våra liv i Guds händer.

När är jobbet som mest utmanande?

– Det finns många utmaningar, men det är också vad som gör det så spännande. Som präst ställs jag ofta inför situationer som är helt nya för mig, vilket leder till att jag lär mig väldigt mycket hela tiden. +

23 kyrkogårdsarbetare

1 visningsansvarig

Konfirmationsledare

Uppsalakonfa är namnet på konfirmationsarbetet som bedrivs i Svenska kyrkan Uppsala. Här hjälps flera olika arbetsområden åt. Den som är ledare inom Uppsalakonfa kan vara pedagog, präst eller ha annan funktion. Även unga ledare finns med både i verksamhet och vid läger, och tillsammans med de anställda är det uppåt 100 personer som har uppgifter under ett konfirmationsår. Ett annat exempel är den så kallade konfafesten där personalen tillsammans med domprosten ställer sig vid grillen – serverar och serverar.

... med flera

Vi närmar oss en smärtgräns

Sverige har ett unikt bestånd av välbevarade kyrkor som är en tillgång för alla som bor i vårt land. Men detta tusenåriga kulturarv är i dag hotat. Om inte staten tar sitt fulla ansvar står ett allvarligt förfall vid dörren. Det budskapet har Svenska kyrkan sedan i höstas på olika sätt framfört till landets beslutsfattare.

Ärkebiskop Martin Modéus – varför slår Svenska kyrkan larm om detta just nu?

Vi har under många år pekat på att de pengar som kommer från staten inte räcker till för de stora behov som finns. Nu börjar vi också se allt tydligare följder av detta. Vi ser hur nödvändiga reparationer i många kyrkor behöver skjutas på framtiden. Det gör att skadorna riskerar att förvärras och det krävs ännu kostsammare insatser framöver. Detta är alltså något som tillåtits pågå länge, och vi närmar oss nu en smärtgräns, säger Martin Modéus.

Bakgrunden är att när Svenska kyrkan upphörde att vara statskyrka år 2000 så gjordes en överenskommelse om att staten varje år ska ge en ersättning till Svenska kyrkan för vården och underhållet av kyrkobyggnader och annan kulturhistoriskt värdefull egendom så som kyrktomt, kyrkliga inventarier och begravningsplatser – så kallad kyrkoantikvarisk ersättning (KAE). Det bestämdes att summan skulle uppgå till 460 miljoner kronor per år, och att den skulle införas stegvis. 2009 var det stegvisa införandet färdigt.

– Sedan dess har ingen ytterligare höjning gjorts, trots inflation och minskat penningvärde. Omräknat innebär 460 miljoner kronor när överenskommelsen gjordes över 700 miljoner i dag. Det innebär alltså en kvarts miljard mindre till våra kyrkobyggnader varje år, jämfört med vad staten först bedömde vara rimligt. Det är ohållbart, säger Martin Modéus.

Svenska kyrkan har tagit fram ett konkret förslag som innebär att den kyrkoantikvariska ersättningen höjs till 700 miljoner år 2027 och att det ska ske stegvis med 80 miljoner per år, med start 2025. Samtidigt behöver också den summan skyddas mot inflationen, så att inte samma allvarliga läge som i dag ska behöva upprepas i framtiden.

– Förslaget innebär att ersättningen i praktiken återställs till dess ursprungliga värde, och att det kan ske på ett ekonomiskt ansvarsfullt sätt, säger Martin Modéus.

Företrädare för Svenska kyrkan har träffat ledamöter för alla riksdagspartier och även regeringens kulturutskott för att presentera förslaget. Beslutet om framtida nivå på den kyrkoantikvariska ersättningen tas av riksdagen i höst.

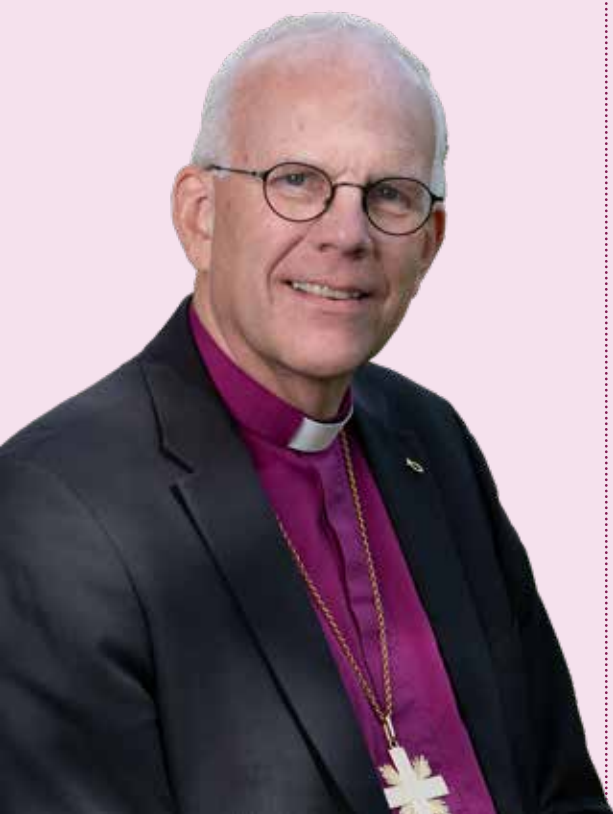
– Vi har fått bra respons. Vår bild är att det sedan länge finns ett brett och genuint intresse för ett bevarat och utvecklat kyrkligt kulturarv bland riksdagens partier. Trots det har ersättningen successivt urholkats. Den här gången får det inte stanna vid vackra ord. Nu är tid för staten att ta sitt ansvar, avslutar Martin Modéus.

Text Martin Larsson

Foto Arne Hyckenberg /Ikon

Kulturarv

Om du vill utforska Uppsalas kulturarv kan du ta hjälp av Kyrkguiden. Se sista uppslaget i tidningen.

Var kommer djuren in?

Text
Lina Svensk

Vad har egentligen djuren för plats i skapelsen? Hopp har pratat med Annika Spalde och Ann-Helen Meyer von Bremen, två författare och debattörer som menar att vi i frågan om djurhållning, djurrätt, mat och miljö har en del att lära av den kristna läran.

Djurens välfärd blir inte sällan en parentes när man pratar om ekologisk hållbarhet. Som en produkt – slaktad, styckad, såld och tillagad – spelar de givetvis en stor roll när det kommer till medveten konsumtion. Är köttet ekologiskt? Närproducerat? Gräsuppfött? Men som kännande och levande varelser, del av det man i kyrkan kallar skapelsen, talas det inte lika ofta om dem.

Enligt Bibeln har människan en särställning, skapad som Guds avbild – så var kommer då djuren in? Fyller de enligt kristen tro någon funktion utöver den som boskap och föda? Är de våra att ”härska över” som det står skrivet i Första Moseboken? Och har kyrkan alls något att göra i debatten om djurrätt och djurhållning?

Medkännande har setts som ett tecken på helighet

Annika Spalde är diakon, fredsaktivist och författare. Hon har bland annat skrivit *Varje varelse ett Guds ord: omsorg om djuren som kristen andlighet*, tillsammans med Pelle Strindlund, och *Med alla levande varelser: Hopp och motstånd i klimatkrisens skugga* tillsammans med Fredrik Ivarsson – två böcker som tar avstamp i teologiska reflektioner kring djurrätsfrågor och ekologisk hållbarhet.

– Frågan om djurens rätt till värdiga liv och hur vi som människor förhåller oss till detta är tyvärr fortfarande en blind fläck för många kristna, präster och teologer, säger Annika Spalde när

vi talas vid över videolänk.

Hon menar att de som fått upp ögonen för det man skulle kunna kalla ”kristen djurrätt” vill problematisera rätten människor har tagit sig att utnyttja andra varelser som exempelvis boskap och mat när man klarar sig bra även om man helt utesluter animaliska produkter ur sin diet.

– Om man ska tro skapelseberättelsen från början till slut så var ju inte Guds tanke att någon varelse skulle äta någon annan. Guds grundläggande vilja var att det skulle råda fred mellan alla varelser.

Att människor fick tillåtelse att äta djur säger Annika kan tolkas som en eftergift av Gud.

– När människorna visade sig ha våldsamma tendenser beslutade Gud att utrota allt liv förutom det som fanns med på Noas ark. Efter att arken strandat sa Gud att människorna får äta djuren, men det var alltså inte en del i den ursprungliga tanken.

Hon tycker det är trist när kristna använder ”Gud har ju tillåtit det” som ett argument för att man ska äta kött.

– Har vi så lågt ställda ideal att vi ser oss själva som så våldsamma att vi inte kan låta bli att döda och äta andra varelser?

Men enligt Bibeln har väl ändå människan en särställning i och med att vi är skapade som Guds avbild? Till skillnad från ”sekulär” djurrätt, där många betraktar människan som en art bland alla andra, så anses väl ändå människan ha en överordnad roll enligt kristen tro och rätt att ”härska över” djuren som det står i Första Moseboken?

– Det är klart att vi har en speciell plats och roll i skapelsen, men om man försöker tolka Första Mosebok så har människan snarare ett uppdrag att vara Guds repre-

Annika Spalde | Foto Josefin Casteryd / Argument förlag

sentant på jorden. "Härska" är ett oerhört negativt laddat ord på svenska, men "radah", som är det hebreiska ordet, syftar enligt bibelforskare i sin kontext på "den rättfärdige kungen" som snarare har till uppdrag att beskydda de svaga och stå för rättvisa.

Annika förklarar att det alltså inte handlar om att vi ska agera exploatörer utan om ett slags kungaskap vi ska utöva å Guds vägnar.

– Och då måste vi hela tiden fråga oss vad Guds vilja är. Vi kristna har ju också Jesus att vända oss till. Hans ord om vad det innebär att vara en härskare är att man ska vara en tjänare. Alla som har makt ska använda den för att tjäna.

För Annika är det självklart att kyrkan ska vara en aktiv röst i debatten om djurrättigheter, som ett sätt att visa på Guds kärlek till allt i skapelsen. Dock tycker hon inte att kyrkan tar ett tillräckligt stort ansvar i frågan idag.

– Det här med att äta vegetariskt går förvisso framåt i många delar av organisationen, men det är aldrig motiverat med hänsyn till djuren, utan det är av miljö- och klimatskäl. Det är i och för sig också bra, men djuren glöms bort.

Kan det finnas en fara i att dra in kristendomen och Bibeln i djurrättsfrågan? Bara här-omveckan beslutade man ju i Florida att förbjuda odlat kött med argumentet att man inte ska "leka Gud" och att "Gud har skapat kött". Där används alltså samma skrift för att argumentera mot ett djurvänligt alternativ.

– Odlat kött är till viss del en separat fråga. Vi behöver inte odla kött, utan vi kan äta bönor och linser som proteinrika alternativ. Men däremot är kyrkans hållning vad gäller djurs rättigheter och köttätande idag väldigt oreflekterad.

Annika tror att det först och främst är viktigt att börja prata om djur som en del av skapelsen och aktivt reflektera över djurens roll –

inte bara som boskap och en källa till föda, utan även som en viktig pusselbit i ett ekosystem som är beroende av artmångfald.

– Bibeln och helgonberättelserna är en bra utgångspunkt för att få igång ett samtal om det här.

Hon säger att i många berättelser har helgonen omsorg om djur på olika sätt. Till exempel den helige Franciskus, djurens skyddshelgon, som hade samma förhållningssätt till både människor och djur.

– Att ha medkännande inför andra kännande varelser har i många delar av kyrkans historia setts som ett tecken på helighet. Kan vi inte återknyta till den traditionen lite? ➕

Sankt Franciskus av Assisi

Skyddshelgon för bland annat djuren och ekologi. Många förknippar Franciskus med fåglarna, som enligt legenden lyssnade trollbundna till hans predikningar, som avbildat i målningen ovan. Bilden: Konstnär okänd/Public domain

Varje gång vi äter sker ett drama på liv och död

Ann-Helen Meyer von Bremen | Foto Jens Lasthein

Det var det stora matintresset som gjorde att Ann-Helen Meyer von Bremen redan i tonåren började engagera sig i frågan om matens inverkan på miljön.

– Det var då det började bli viktigt för mig att maten inte bara skulle vara delikat, utan att den också skulle vara uppfödd och

odlad på ett schysst sätt, säger Ann-Helen.

Under 80-talet kom hon för första gången i kontakt med ekologiska bönder ("de var inte alls så där hippie som jag hade trott att de skulle vara") i sitt jobb som journalist och då väcktes en fascination över deras sätt att arbeta med djuren och jorden. Idag driver hon själv ett småskaligt jordbruk

vid sidan av uppdrag som frilansjournalist och ett författarskap där lantbruk, livsmedel och mat fortfarande står i centrum.

2020 publicerade hon boken *Kornas planet: Om jordens och mångfaldens beskyddare* och 2023 kom *Det levande: Om den gränslösa relationen mellan naturen och människan*, båda skrivna tillsammans med maken Gunnar Rundgren.

För Ann-Helen är det okontroversiellt att som människa konsumera kött. Hon menar att problematiken ligger i hur vi gör det och att vi behöver odla en större medvetenhet kring ätandet över lag.

– Det finns en amerikansk teolog som heter Norman Wirzba som skrivit en bok som heter *Food and Faith: A Theology of Eating* där han är inne på en linje som jag helt ställer mig bakom – att varje gång vi äter sker ett drama på liv och död.

Hon förklarar att Wirzba menar att oavsett om vi äter kött eller inte så bygger vårt ätande på att ett antal varelser faktiskt dör.

– För så är det ju. Även om man bara äter vegetabilier så kommer plogandet, harvandet, besprutandet och anläggandet av våra jordbruk att ta kål på en massa andra varelser. Och Wirzba menar att eftersom Gud är allsmäktig så hade han kunnat göra så att det inte var så här, men att det finns en poäng i att ätandet bygger på död.

Poängen är enligt Wirzba att Gud vill att vi ska förstå att människan är beroende av naturen och att vårt liv är beroende av död. Det ska vara jobbigt och smärtsamt att äta ett slaktat djur för att det skapar ödmjukhet och tacksamhet inför allt levande och inför Gud.

– Men ett stort problem med dagens matsystem är att vi försöker låtsas som att ätandet inte bygger på död. Det är svårt att förstå att en Chicken McNugget är ett djur.

Även när vi försöker konsumera medvetet kan det förstås vara svårt att helt ta in att det man äter har

levt och dödats. En kortslutning mellan munnen och hjärnan.

Ska man behöva leda ett djur till slakt för att helt förstå vad det är man tuggar i sig?

– Det hade väl inte varit så fel. På vår gård är vi med och föser upp våra kor i slaktbilen. Det är förstås plågsamt och jättejobbigt. Och jag tror att det ska vara det. Därför att den dagen det går lätt och enkelt, då är man illa ute.

Samtidigt tror inte Ann-Helen på veganism som en universal-lösning, varken av etiska eller klimatmässiga skäl.

– Jag respekterar i högsta grad människor som inte vill äta kött av etiska skäl. Även om jag inte delar den åsikten så respekterar jag den. Men egentligen finns det inga klimatargument för att sluta äta kött.

Ann-Helen säger att även om korna ofta pekas ut som stora miljöbovar eftersom de avger metan, så har konsumtionen av nötkött per capita inte ökat i någon större utsträckning under de senaste 50-60 åren. Det har däremot den globala konsumtionen av kyckling och i viss mån gris gjort. Huvudanledningen till att utsläppen från köttindustrin ökar är dock att vi blir fler människor.

– Men det innebär inte bara att vi äter mer kött. Vi köper också fler mobiltelefoner, fler bilar, fler hus, etcetera, och det är ett annat problem. Men istället för att peka ut köttet som klimatbov tycker jag att man borde förändra hur vi producerar mat. Vi behöver så fort som möjligt få bort de fossila källorna i maten, det biologiska

metanet från korna är däremot inget problem.

Vi behöver komma närmare maten, både mentalt och geografiskt, tycker Ann-Helen, och ett steg i den riktningen tror hon är att sluta betrakta sig själv som en konsument när det kommer till mat.

– Du får ingen makt genom att enbart vara konsument tyvärr. Vi är för distanserade från maten. Att alla ska slakta de djur man själv ska äta är så klart inte realistiskt, men ett sätt att närma dig matproduktionen är att till exempel odla, om så bara i en balkonglåda. Det ger dig kunskap om maten.

Hon förespråkar en hållning som liknar de kostråd som Brasiliens regering införde 2014. De är baserade på hållbarhet snarare än näringsinnehåll i gram och med ett fokus på matens roll kulturellt och socialt.

– Råden handlar bland annat om att man ska handla av bönder i närområdet, inte köpa för mycket processad mat och minska konsumtionen av snabbmat. Men universalrådet som gör att mycket av det andra kommer på köpet är att man ska göra måltiden till en viktig del av sitt liv.

Laga din egen mat

Att man hämtar en pizza eller steker på fiskpinnar de dagar man inte har tid har Ann-Helen full förståelse för, men att som brasilianerna göra måltiden till en viktig del av livet tror hon skulle lösa många av de problem som finns med matkonsumtionen idag.

– Det finns många företag som gärna vill berätta för oss att vi inte har tid att laga mat och erbjuder färdiga recept, matkassar och hemkörning. Tyvärr är det så att om du alltid låter andra bestämma över och laga din mat så kommer du aldrig få makten över din mattallrik, säger Ann-Helen och tillägger:

– Det kanske låter futtigt, men en systemförändring börjar med att du lagar din egen mat. 🍴

Kornas planet

2020 publicerades Ann-Helen Meyer von Bremens och hennes make Gunnar Rundgrens bok "Kornas planet" – en kärleksförklaring till kon, men också en kritik av det kapitalistiska matsystem som förvandlar korna till planetskadande produktionsmaskiner.

Bokomslag: Ordfront förlag

Eva-Lotta Hultén | Foto Erik Kullgren

En dag när människans brutalitet mot naturen känns extra tung att bära skriver jag ett inlägg på Facebook: "Jag funderar på att gå ur arten människa. Någon som har förslag på en bättre jag kan söka medlemskap i?" Jag fick 94 svar. Myra, schimpans, val, koala och korp var några. Jag tackade nej till apförslagen på grund av primaten människas track record på planeten och förklarade att jag helst inte vill vara så människolik alls. Möjligen kunde jag tänka mig vrålapa, som någon föreslog.

Några av svaren stack i mina ögon ut. En föreslog att jag skulle bli fisken havsmus eftersom de har ett väldigt användbart fett. En annan att jag skulle bli en vacker akvariefisk, en tredje att jag kunde bli en enbuske för att producera gin. Som svar på frågan hur jag kan fly ut ur människoarten fick jag alltså förslag som gick ut på att jag skulle bli något som är till nytta för människan. Även om hela tråden mest var på skoj tar jag de här svaren som exempel på hur antropocentriska, alltså fixerade vid vår egen art, vi är. Varför skulle jag vilja vara till nytta för en annan art hellre än att leva ett gott liv själv?

Jag kommer att tänka på Donald Trumps slogan "America first". Många drev med den. Inget land kan

vara en isolerad ö, men är det inte så vi ser på vår egen art? "Människan först". Samma oförmåga att förstå att världen hänger ihop, att människan inte är jordens herre och att vi är beroende av varandra över artgränserna.

Vi har studerat liv på alla nivåer vetenskapligt men medan det finns mycket forskning kring hur det är att vara människa, så finns allt färre studier om upplevelsen att existera, ju längre ner i den föreställda hierarkin vi kommer. Det har inte ansetts relevant hur träd, myror eller bakterier upplever sina liv. Längre hävdade vetenskapen rentav att djur inte kunde känna. Det vi uppfattade som känslottringar var bara vår egen tolkning av automatiserade beteenden som byggde på instinkt. Idag finns forskning som tyder på att även växter har medvetande. Om de också har känslor återstår att se men ingen har ännu bevisat motsatsen.

Ska vi klara att leva hållbara liv behöver begreppet hållbarhet jordas; få en tydlig förankring i det materiella, det lokala och allt det levande som omger oss. Det är naturens tillväxt som är helig, inte ekonomins. Det är ekosystemen vi till varje pris måste skydda, inte det ekonomiska systemet.

Vi är en art bland alla andra, i ständigt och sinnrikt samspel med den levande värld som omger oss: koalor, myror, träd, jordbakterier, havsmöss och vrålapor. När vi på allvar känner och respekterar det kan hållbarhet bli på riktigt. +

Eva-Lotta Hultén

Eva-Lotta är författare och journalist. Hon skriver främst om miljö, kultur och utbildning. Hennes senaste bok heter "Vad ska vi med skolan till?" Nu arbetar hon på en bok om människans relation till naturen, i skuggan av klimatförändringar och artutrotning.

Enligt
mig

Följ med på sommarens kyrkogårdsvandringar

Uppsalas kyrkogårdar är vackra, fridfulla och intressanta platser.

I sommar kan du gå guidade vandringar med olika spännande teman på både Berthåga kyrkogård och Gamla kyrkogården. Tillsammans med våra kunniga guider får du möjlighet att upptäcka platsernas unika kulturarv och dolda berättelser. Samtliga kyrkogårdsvandringar är gratis och kräver ingen föranmälan.

Välkommen att kontakta Uppsala kyrkogårdar för mer information: 018-430 35 50 eller uppsala.kyrkogardar@svenskakyrkan.se

Berthåga kyrkogård

Nattlys i samarbete med Entomologiska föreningen lördag 15/6 kl 12 och 22.

Guidad tur i tusenårigt kulturlandskap, torsdagarna 27/6, 8/8 och 29/8 med start kl 14.

Arkeologisk kvällsvandring torsdag 19/9 kl 17.

Alla Berthågas vandringar startar med samlings vid klockstapel.

Lär dig om kulturpersoner, på egen hand eller i digital vandring

Besök kulturpersoner.uppsalakyrkogardar.se

Gamla kyrkogården

Hör om kyrkogårdens historia och bekanta dig med några av de kulturpersoner som är gravsatta på Gamla kyrkogården i centrala Uppsala.

Guidningarna startar kl 14 vid Gamla gravkapellet.

Juni: 4/6, 11/6, 18/6 och 25/6.

Juli: 2/7 och 9/7.

Augusti: 20/8 och 27/8.

September: 3/9, 10/9, 17/9 och 24/9.

Läs mer på svenskakyrkan.se/uppsalakyrkogardar

VARDAGAR

HELGER

BEHOVS-
ANPASSAT

LOV /
SOMMAR

ÅK 9 / GYMN /
VUXEN

Är det ditt år i år?

Vardagskonfa | Eriksberg

Start 17/9 2024, även vårdnadshavare. Från 1/10 2024 tisdagar kl 16–18.30 jämna veckor, Eriksbergskyrkan. Övernattning. Läger. Konfirmation 10/5 2025 i Eriksbergskyrkan.

Vardagskonfa | Salabacke

Start 18/9 2024, även vårdnadshavare. Från 2/10 2024 onsdagar kl 16–18.30 jämna veckor, Salabackekyrkan. Övernattning. Läger. Konfirmation 11/5 2025 i Vaksala kyrka.

Vardagskonfa | Sävja

Start 19/9 2024. Träffar torsdagar kl 17–19. Läger. Konfirmation 18/5 2025 i Sävja eller Danmarks kyrka.

Helgkonfa | Domkyrko

Start 15/12 2024. Träffar en söndag i månaden kl 14–17. Två kvällar i Uppsala domkyrka och DUMässor i Sankt Pers kyrka 1 gång/mån. Läger. Hemmadag. Konfirmation 7/6 2025 i Uppsala domkyrka.

Helgkonfa | Sunnersta | Lägerfritt

Start 15/9 2024. Träffar en söndag i månaden kl 12–16. Hemmaläger i Gottsunda kyrka. Konfirmation 10/5 2025 i Gottsunda kyrka.

Helgkonfa i liten grupp | Uppsala

Behovsanpassad konfa för dig som behöver det lilla sammanhanget. NPF-grupp. Se uppsalakonfa.se för kontakt och plats.

"Här är jag"-konfa | Tunberg

Behovsanpassad konfa för dig som går i anpassad grundskola eller anpassad gymnasieskola. Ledsagare är välkomna att vara med. Se uppsalakonfa.se för kontakt.

Konfa på teckenspråk | Tunberg

Det finns konfagrupp för dig som använder teckenspråket till vardags. Se uppsalakonfa.se för kontakt.

Idrottskonfa | Sportlov | Rättvik

Upptakt 15/1 2025, även vårdnadshavare. Träffar varannan onsdag kl 16–19. Läger. Hemmadagar. Konfirmation 13/4 2025 i Lötenkyrkan.

Sommarkonfa i juni | Björkö

Upptakt 2/2 2025, även vårdnadshavare. Spontanträffar. Träff. Övernattning. Läger. Hemmadagar. Konfirmation 28/6 2025 i Lötenkyrkan.

Sommarkonfa i augusti | Undersvik

Upptakt 1/2 2025, även vårdnadshavare. Spontanträffar. Träff. Övernattning. Hemmadagar. Läger. Konfirmation 16/8 2025 i Gamla Uppsala kyrka.

Sommarkonfa i augusti | Vårdsnäs

Upptakt 26/1 2025. Träff. Övernattning. Hemmadagar. Läger. Konfirmation 16/8 2025 i Sankt Pers kyrka.

Sommarkonfa i juni | Öland

Start 24/11 2024. Träffar en söndag i månaden kl 14–17. Läger. Hemmadagar. Konfirmation 28–29/6 2025 i Sävja eller Danmarks kyrka.

Internatkonfa i juni | Undersvik

Avgift 15 000 kr. Upptakt 8/2 2025. Påskläger. Sommarläger. Konfirmation 5/7 2025 i Undersvik.

Katedralkonfa | Uppsala domkyrka

För dig i årskurs 9 och på gymnasiet och som inte konfirmerat dig tidigare. Höstlovet i och kring Uppsala domkyrka. Konfirmation 10/11 2024 i Uppsala domkyrka.

Vuxenkonfa | Katedralkaféet

För dig som är äldre och ännu inte konfirmerat dig. Delta i en samtalsgrupp med möjlighet att bli döpt/konfirmerad. Start 10/10 2024.

Mer detaljer och anmälan på uppsalakonfa.se

Aktuellt

Sommar i Uppsala

Gå på konsert, fika på något av sommarkaféerna, fira gudstjänst utomhus eller gå en guddad vandring. Svenska kyrkan Uppsala har något för alla i sommar! Här hittar du sommarens program och tips på olika aktiviteter:

svenskakyrkan.se/upsala/sommar

Kyrkguiden

Ladda hem *Kyrkguiden* från Trossamfundet Svenska kyrkan. Finns i mobilens appbutik. Då har du alltid aktuellt program med dig.

Tornmusik ljuder även i sommar

Nu är det dags igen för en av sommarens traditioner i Uppsala domkyrka: Tornmusiken. De fem bleckblåsarna i Linnékvintetten ger varje dag under två veckor, tisdag-lördag kl 12 under perioden 25 juni-6 juli, en konsert som inleds från domkyrkotornen. Därefter klättrar musikerna ner och konserten fortsätter i kyrkorummet med ett nytt program för varje dag. Fri entré gäller vid alla tillfällen.

Poem ställs ut

16 juni klockan 17 invigs årets sommarutställning i Gamla Uppsala kyrka. Poem ur Dag Hammarskjölds manuskript "Vägmärken" ställs ut och ger oss möjlighet att stanna upp inför några av hans inre reflektioner kring livets djupdimensioner och inre kamp.

Nästa nummer av Hopp kommer i mitten av september

Svampskogens hemligheter

Konstutställning i Vaksala kyrkcentrum med vernissage 30 juni kl 14. Öppet fram till 31 juli, söndagar kl 12-18, måndagar och tisdagar kl 11-15. Mattias Olsson är konstnär och bokillustratör med en stor kärlek till gammelskogen och svamparna.

Vad är ekumenik?

ekum·en·ik [-i'k] substantiv ~en

Ordet ekumenik kommer från grekiskans "oikoumenikos" som betyder ungefär "som rör den bebodda världen". I kyrkliga sammanhang handlar ekumenik om att arbeta för enhet och samförstånd inom den kristna kyrkan, en strävan efter att uppnå enhet i tron på Kristus.

I kyrkornas kalendarier kan man ibland läsa att exempelvis en mässa eller bön är "ekumenisk" och det innebär alltså att olika kristna traditioner deltar tillsammans i gudstjänsten, oaktat deras specifika liturgiska praxis eller teologiska övertygelser, för att de tror på samma gud.

Begreppet ska inte blandas ihop med "interreligiös", som betyder att man samarbetar över religionsgränserna. Ekumenik rör enbart riktningar inom kristendomen.

Kyrkisk parlör

Prenumera på nyhetsbrevet som kommer en gång i veckan.
svenskakyrkan.se/upsala/nyhetsbrev

Allra senaste programmet finns på vår webbplats.
svenskakyrkan.se/upsala/program

Omsorg och värdighet

Sidan 6

Generation med tradition

Sidan 10

Djurrätt

Sidan 16

Bakom kulisserna

Mitten

